

Oaxakatarrei ekonomia berdeak *bortizkeria* iraunkorra eraman die

Pello Zubiria Kamino

@pellozubiria

Mexikoko Oaxakan Tehuantepec istmoa bilakatu da munduko haize-errota parke handienetakoa, erregai fosilak kiskaltzea gutxitu gabe energia berriztagarrietan txapeldun agertu nahi duten korporazio handien erakusleho. Ekonomia ustez berdeak hor erakusten du, ordea, itzalpeko aurpegi itsusia: natur baliabideen lapurretaz kexu diren herritarrei konpainiek, gobernuak eta militarrek intentsitate apaleko gerraz erantzuten die. Kontrainsurgentzia zaharraren aplikazio berriak.

“Suntsiketak aurrera darrai. Ingurumena bakarrik ez dute suntsitzen: jende indigena eta ez indigenek beren ekosistemak, kulturak eta bizitzeko modu alternatiboak industrialen esku hartzearen aurrean defenditzeko dauzkaten egiturak ere suntsitu nahi dituzte. Gobernuak eta sozio dituzten enpresariak gerra deklaratu diete. Marcos komandante-orde zapatistak *Laugarren Mundu Gerra* deitu duen honek aurrera jarraitzen du, mundu osoan bezala”. Alexander Dunlap unibertsitario holandarraren hitzak dira, berrikitan “*Wind Energy: Toward a ‘Sustainable Violence’ in Oaxaca*” titulupean plazaratutako txosten akademiko batean.

Amsterdameko Vrije unibertsitatean Antropologia Sozial eta Kulturalaren sailan ari den Dunlapen egonaldia luzeak egin ditu Tehuantepec istmoko herrietan barrutik ezagutzeko energia eolikoaren sustatzailen eta herritarren arteko gatazkak eta baita Alvaro Obregon –zapoteken hizkuntzan Gui’Xhi’Ro’)-hiriko gobernu indigena komunitarioaren sorrera eta garapena ere.

Tigre Basatia delako batek honela laburbildu dio egoera Dunlapi: “Diote haize-erroten garapenaren zergatia beroketa globalean datzala, baina iruditzen zait enpresaburuek aitzakiatzat dabilbela. Gure hizkuntzan beroketa globalari esaten diogu *lurraren gaixotasuna*. Ama Lurra eri da, baina dirua daukaten horiek Ama Lurraren eritasunari etekina ateratzen diote lehen nazioetako

jendeari natur baliabide guztiak lapurtzeko. Osten ari zaizkigu gure ura, gure haizea, gure lurak, gure oihanak”.

Munduko Bankuak aspaldi idatzi zuenean Mexikoko Tehuantepec itsas bazterrak dauzkala “munduko haize baliabiderik onenak”, Ipar aberatseko kapitalari non inbertitu erakusten ari zitzaion. 2000. urtetik 2016ra bitartean 27 parke eoliko eraiki dituzte bertan 1.800 haize-errota baino gehiagoz. Hasieran iparralde menditsuan zutitu zituzten errota erraldoiak, funtsean konpainia iparramerikarrek eta espainiarrek: Iberdrola, Acciona, Endesa, Gamesa... Primeran zetozkien 1992an Mexikok ezarritako Elektrizitate Legearen aldaketa eta AEBekin sinatutako NAFTA itun berria.

La Venta, La Ventosa, Santo Domingo Ingenio eta Union Hidalgo udalerrietako lekuko eliteek, pozarren sustatu zituzten parke berriak, konpainiei bide guztiak erraztuz ustez langabezia eta txirotasuna arintzera omen zetozen proiektuetan. Laster ikusi zen promesa gehienak gezur hutsak zirela eta aberastasunaren orde zetozen gero eta gogoragoak zetozkiela haize-errota berrien inguruan oztoporik jartzera ausartzen ziren bakanei.

Energia berdeak, ordea, gero eta etekin hobeak ematen zizkietenez, konpainiek eta gobernuak ekin zioten bigarren faseari, Tehuantepec istmoko hegoaldean. Zapoteka eta Ikoot etnietako jendeak bizi dira bertan, asko arrantzatik.

Ez zieten ongiatorririk egin. 2006an Mareña Renovables –orain Eolicas del Sur– hasi zenean Bii Hioxo parkea eraikitzeke planekin, ordurako abisua pasea zieten aurretik iparraldeko mendialdean haize-erroten *miraria* probatuta zeukatenek: “Guk pobre izaten segitzen dugu baina orain haize-errotaz inguratuta”.

Izenez *iraunkor*, izanez *jasan ezinezko*

Herritarrei baimenik eskatu ez izana, ustelkeria politikoa, negozio berriaren etekinak ez banatzea, arrantzaleei beren lana eragozte, eraikuntza berriek egindako suntsiketa ekologikoak... denak pilatuta lehertu zen jendearen haserre Alvaro Obregon (Gui’Xhi’Ro’) herrian. Konpainiak eta agintariak antolatutako erantzun bortitzak (jipoiak, mehatxuak, hilketak...) ez zuen konpondu egonezina.

2013ko otsailaren 2an borrokatu zen *Barrako Gudua*, zeinetan matxinoek badia barruko barra defenditzeko blokatu zuten barrikadaz, alde egitera behartuz erasoan etorritako 500 polizia. Hartatik sortu zen matxinoen polizia komunitarioa. Eta 2013ko abenduaren 8an bortizkeriarik gabe lortu zuten Gui’Xhi’Ro’ko udaletxea berenganatzea.

Geroztik bi bloke eta bi botere bizi dira elkarren ondoan ahal bezala Alvaro Obregonen. Alde batetik orain arte Mexiko osoan bezala hemen ere agindu duten alderdietako kide, funtzionario eta kazikeen bandoa, *Constitucionalistas* deitua –jende gehienentzako *Los Con-*

Mexikoko 'El Hormiguero' hedabideak zabalduko irudian, zapoteka etniako emakumeak protestan beren itsas hegian atzerriko korporazioek eraiki nahi dizkieten haize-erroten eta haiantzako azpiegituren –tartean portu berri bat– kontra. Agindutako aurrerapen ekonomikoaren ordez, arrantza lekuak hondatu eta bizimodua lehenaz gain gogortu dietelako kexu dira.

tras- aginte zentralaren eta haize-erroten konpainiaren babesarekin. Bestetik *Comunitarios* jendea, klase askotako militante eta herritarrez osatutako blokea, polizia propioarekin eta indigenen ohiko ohitura eta legeen arabera elkarbizitza antolatzen saiatzen direnak. Honek ekarri du, Dunlapen analisisan, intentsitate apaleko gerra zibil bat.

Intentsitate apaleko gerraz edo kontra-intsurgentziak ari da, gobernu eta korporazio handiek matxinoen kontrako borroka asimetrikoa kudeatzeko erabiltzen duten tresna multzo zabalak: operazio psikologikoak (PSYOP), hedabideen manipulazioa eta baita politika sozialen erabilera ere. 90eko hamarkadan, kanpaina polizial eta militarrek gero eta garestiagoak direla eta, neoliberalak garrantzia handia hasi zitzaizkion ematen gizartearen oniritzia

lortzeari. Jendeen onarpena lortzeko estrategien artean aipatzen ditu Dunlapen Korporazioen Erantzukin Soziala (CRS ingelesezko sigletan) eta Proiektuen Aldez Aurreko Kontsulta (FPIC).

“CRS eta FPIC horiekin–dio Dunlapen–, Oaxakan ikusi den moduan, ahalegintzen dira gatazka goxatzen harreman publiko eta komunikazio sofistikatuen bitartez, diru garden eta ezkutatuak erabiliz gizartea zatikatzeko eta herri galdeketa erabiliz proiektu estruktibo gatazkatsuei legitimitatea emateko. Askok bestela uste arren, ez CSR eta ez FPICek baimentzen diete ez indigenei eta ez beste ezein giza talderi martxan dauden proiektuak gelditserik. Oso alderantziz, jendeak derrigortzen dituzte hautatzerak: edo negoziatu, konpainiaren eskaintzak onartuz, edo borroka egin proiektuak gelditzeko”.

Euskaraz garapen *jasangarri* eta *iraunkor* itzuli izan den *sustainable development* ideiak bere bidea egin du 1987an *Brundtland* txostenean aurkeztu eta 1997an Kyotoko gailurrean kontsaktatu zutenetik: “Hitz batez, ekonomia berde deitua ez da Laugarren Mundu Gerraren jarraipena baizik, beselako baliabidez. Oaxakan haize energiaren garapenarekin hala ageri da”.

Guregandik hurbilago, Britainiako Notre Dame Des Landes inguruan ikusten ari garena *Reporterre* aldizkarian *Herve Kempf* kazetariak lotu du *Gerra Zibil Mundiala* deitzen duenarekin: “Funtsean mundu mailako gerra zibil bat ari da gertatzen, agintean diren klaseek daramatena mundializazioak zorabiatuta dauzkan herrien kontra, eta kapitalistek ezarritako *shock* estrategiari oraindik aurre egitea lortzen duten taldeen kontra”. ■

50 urtez elkarrekin

ZINKUNEGI
OPTIKA

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

